

SUOMEN PANKIN
KIRJASTO

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1958

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINKI 1959

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1958

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINKI 1959

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	3	Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset ra-	
Suomen Pankin raha- ja valuuttapolitiikka	3	hastot	13
Yhteenveto pankin tilan kehityksestä	6	Korkokysymys ja indeksiehto antolainauk-	
Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet	7	sessä	14
Suhde valtioon	8	Rediskonttokorko	14
Suoranainen luotonanto ja suhde omiin asiak-		Kiinteistön osto Rovaniemen haarakonttoria	
kaihin	9	varten	14
Suhde rahalaitoksiin	10	Toimenhaltijain palkkausten, eläkkeiden ja	
Setelistö	10	perhe-eläkkeiden järjestelyjä	14
Setelinanto-oikeus ja sen käyttö	10	Mortgage Bank of Finland Oy:n uudet lainat	
Tilinpäätös	11	Myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet, avustukset	
<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	13	ja hautausavut	15
Tilintarkastus	13	Johtokunta	15
Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus	13	Haarakonttorien valvojat	16
Inventaukset ja haarakonttorien tarkastuk-		Pankkivaltuusmiehet	16
set	13	Tilintarkastajat	17

Suomen Pankin toiminta

Suomen Pankin raha- ja valuuttapolitiikka

Vuoden 1957 aikana useilla aloilla ilmenyt tuotannon lasku oli johtunut osittain kansainvälisestä laskusuhdanteesta, jonka seurauksena vientimarkkinamme olivat heikentyneet, osittain sisäisistä tekijöistä. Joskin devalvaatio palautti vientiteollisuuden kannattavuuden, jäivät valuuttamääräiset vientitulot aikaisempaa pienemmiksi vientihintojen alenemisen ja osittain viennin volyymin supistumisenkin johdosta. Lokakuun alussa toimeenpannun tuonnin liberalisoinnin seurauksena tuonti puolestaan osoitti kasvamisen merkkejä. Näistä syistä ei vuodenvaihteessa ollut varmuutta siitä, miten maksetase kestäisi. Valuuttavaranto oli tosin kasvanut, mutta tämä oli johtunut osittain tilapäisistä syistä. Epävarmuutta ilmeni myös tuontihintojen nousun vaikutus yleiseen hintatasoon ei vielä ollut ehtinyt toteutua täydellä painollaan.

Vuoden 1958 alussa näytti ilmeiseltä, että työllisyyden ja tuotannon taso tulisi keväälläkin pysymään normaalia alempana. Ulkomaisissa suhdanteissa ei ollut odotettavissa mitään pikaista parannusta. Toisaalta devalvaation ja tuonnin vapauttamisen aiheuttaman mukautumisprosessin johdosta oli epäilemättä vievä aikaa, ennen kuin yritykset saisivat käyntiin tuotannon laajentamisen muuttuneiden kannattavuusnäkökohtien mukaisesti.

Näissä oloissa Suomen Pankki katsoi tarpeelliseksi ryhtyä eräisiin rahapoliittisiin toimenpiteisiin työllisyyden ja taloudellisen aktiiviteetin turvaamiseksi, vaikka valuutta- ja hintakehityksen näköalat pakottivatkin nou-

dattamaan tiettyä varovaisuutta. Vuoden alkukuukausina pankki pyrki erityisin toimenpitein parantamaan lähinnä teollisuuden rahoitustilannetta ja edistämään sen investointeja. Myöhemmin kun hintatason nousu pysähtyi ja valuuttavarannon pysyvyys varmistui, pankki saattoi tällaisten keinojen lisäksi ryhtyä keventämään luottomarkkinoita myös yleisin rediskonttaus- ja korkopoliittisin toimenpitein.

Rediskonttauspolitiikassa toimeenpantiin jo vuoden alusta se lievennys, että rahalaitosten vekselit rediskontattiin ilman lisäkorkoa niissä tapauksissa, jolloin rahalaitos oli myöntänyt sahatteollisuusasiakkaalleen vekseliluottoa enemmän kuin edellisenä hankintakautena. Maaliskuun lopussa ulotettiin vapautus lisäkorkosta koskemaan myös rahalaitosten lyhytaikaisia vientivekseleitä.

Kokonaisuudessaan rediskonttausehtoja lievennettiin toukokuun alusta lukien. Antaakseen rahalaitoksille mahdollisuuden käyttää ottolainauksen lisäyksen luotonannon laajentamiseen Suomen Pankki päätti tällöin myöntää rahalaitoksille tietyn lisäkorkosta vapaan rediskonttausoikeuden, jonka suuruus, mitä myöhemmin voitaisiin vaihdella, määrättiin 60 %:ksi rahalaitoksen omien varojen määrästä. Jos rahalaitoksen kokonaisvelka Suomen Pankille on kalenterikuukauden aikana enemmän kuin 60 % rahalaitoksen omien varojen määrästä, rahalaitoksen on maksettava varsinaisen koron lisäksi velastaan Suomen Pankille lisäkorkoa 1.5 % laskettuna määrästä, joka on yhtä suuri osa rahalaitoksen kokonaisvelan kuukausikeskimäärästä kuin yllä mainitun rajan ylittävä velan osa on rahalaitoksen omien varojen määrästä. Jos

rahallaitoksen kokonaisvelka kuitenkin on enemmän kuin kaksi kertaa niin suuri kuin rahallaitoksen omien varojen määrä, jolloin lisäkorko olisi 2.1 % koko velasta, rahallaitoksen on neuvoteltava rediskonttausehdoista erikseen Suomen Pankin kanssa. Pankkivaltuusmiesten huhtikuun 24 päivänä tekemällä päätöksellä alennettiin lisäkoron enimmäis-suuruus samalla toukokuun alusta lukien 5 %:sta 3 %:ksi.

Lisäkorkoa laskettaessa rahallaitosten sallittiin edelleenkin vähentää kokonaisvelasta määrä, joka vastasi niiden antamia, aikaisemmin mainittuja saha- ja vientivekseleitä. Toukokuun alusta lukien rahallaitokset saivat tehdä samanlaisen vähennyksen myös tammi-kuussa valtiolle myöntämänsä 4 000 milj. markan suuruisen luoton käytössä olevalta osalta. Tällainen vähennysoikeus ulotettiin kesäkuussa niinkään koskemaan rahallaitosten antamaa vekseliluottoa juustovarastojen rahoittamiseksi sekä marraskuussa sellaisia metsäteollisuuden vekseleitä, jotka liittyivät valtion ja vientiteollisuuden väliseen sopimukseen ylimääräisistä paperipuun hakuista. Seurauksena kaikista näistä rediskonttausmääräysten lieventämistä koskevista päätöksistä sekä toisaalta rahallaitosten ottolainauksen kasvusta oli, että rahallaitokset vapautuivat toukokuun jälkeen käytännöllisesti katsoen kokonaan lisäkoron suorittamisesta Suomen Pankille.

Pankkivaltuusmiesten taholta oli jo vuoden alussa kiinnitetty huomiota korkokannan alentamisen toivottavuuteen. Ottaen huomioon sen, että korkokannan alentaminen epäilemättä lisäisi investointihalukkuutta ja alentaisi kustannustasoa, Suomen Pankin johtokunta pyrki neuvotteluteitse aikaansaamaan rahallaitosten kesken tätä tarkoittavan sopimuksen. Kokouksessaan kesäkuun 4 päivänä pankkivaltuusmiehet tukivat johtokunnan toimenpiteitä ja kehottivat sitä samalla vaikuttamaan siihen, että indeksiehdon rasittavuutta antolainauksessa voitaisiin keventää. Neuvottelut johtivat siihen, että rahallaitokset syyskuun 5 päivänä muuttivat voimassa olleen korkosopimuksen ja ilmoittivat Suomen Pankin esityksen mukaisesti alentavansa anto- ja ottolainauskorkojaan lokakuun alusta lukien keskimäärin $\frac{3}{4}$ % ylimmän sovellettavan antolainauskoron samalla alentuessa 8 %:sta $7\frac{1}{2}$ %:ksi.

Pankkivaltuusmiehet puolestaan päättivät syyskuun 17 päivänä, että Suomen Pankki soveltaa lokakuun alusta lukien rahallaitosten vekseleitä rediskontatessaan $7\frac{1}{4}$ %:n korkoa. Siihen asti korko oli ollut sama, millä rahallaitokset olivat vekselit diskontanneet, eli käytännössä yleensä 8 %.

Suomen Pankki ei tässä yhteydessä muuttanut omille asiakkaille annettavaan luottoon sovellettavia korkojaan, vaan diskonttokoron yläraja pysyi 8 %:na ja alaraja $6\frac{1}{2}$ %:na. Käytännössä luotoista veloitetiin korkoa edelleenkin $7\frac{1}{2}$ —8 %. Kun liikepankit niinkään lokakuun alusta lukien alensivat lainoista perimänsä indeksilisen 1 %:sta $\frac{1}{2}$ %:iin vuodessa, päästiin siihen, että Suomen Pankin luottoasiakkailtaan veloittamat korot tulivat nyt olemaan samalla tasolla kuin liikepankkien antolainauskorot indeksiliseen. Mainittakoon tässä yhteydessä, että osuuskassat lopettivat jo heinäkuun alusta lukien kokonaan indeksilisen perimisen. Hintatason vakaantumisen seurauksena myös säästöpankkien perimä indeksilistä aleni, niin että kaikkien säästöpankkien punnittu keskimääräinen indeksilistä, jonka suuruus kertomusvuoden alkupuoliskolla oli 1.4 % vuodessa, oli vuoden jälkipuoliskolla vain 0.2 % vuodessa.

Rediskonttaus- ja korkopoliittisten toimenpiteiden lisäksi Suomen Pankki pyrki keventämään luottomarkkinoita ja elvyttämään tuotantoa myös toisenlaisin keinoin. Teollisuuden investointien rahoittamiseksi pankki sopi jo alkuvuodesta liikepankkien kanssa 3 000 milj. markan obligaatiolainasta, jonka Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy laski tässä tarkoituksessa liikkeeseen. Tätä lainaa Suomen Pankki osti vuoden aikana yhteensä 1 386 milj. markalla. Marraskuussa pankki päätti niinkään osallistua Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankin uuteen 6 000 milj. markan obligaatiolainaan 2 000 milj. markalla, joka määrä tulee sijoitettavaksi obligatioihin vuosina 1959—1960. Investointien rahoitusmahdollisuuksia paransi edelleen se, että pankin aloitteesta saatiin 4 500 milj. markan laina niistä varoista, jotka olivat kertyneet Yhdysvaltain ylijäämävarastoista markkamaksuin suoritetuista ostoista ja olivat talletettuina Yhdysvaltain tiliin Suomen Pankissa. Lainan antajana oli Export-Import Bank of Washington ja saajana Mortgage Bank of Fin-

land Oy, joka puolestaan on lainannut varat edelleen voimalaitosten rakentamiseen ja puunjalostusteollisuuden laajennuksiin.

Vientirytysten vapaaehtoiset suhdannevaraukset, joita oli Suomen Pankkiin talletettuina 1 266 milj. markkaa, sanottiin irti ja palautettiin jo keväällä. Tässä yhteydessä on niinkään mainittava, että vientiteollisuuden kannattavuuden säilyttämiseksi vientihintojen alentuessa alennettiin pankin lausuntojen pohjalla vientimaksuja vuoden aikana neljästi, ensimmäisen kerran helmikuun ja viimeksi elokuun alussa. Vientimaksujen perinnän päätyttyä on valtio myöntänyt vientimaksulain edellyttämiä halpakorkoisia lainoja lähinnä vientiteollisuudelle. Vuoden 1959 helmikuun puoliväliin mennessä on tähän tarkoitukseen kertynyt vientimaksuja Suomen Pankissa olevalle erityiselle valtion tilille kaikkiaan 8 141 milj. markkaa. Myönnettyistä lainoista yritykset olivat kertomusvuoden kuluessa nostaneet 1 805 milj. markkaa.

Kun valtio oli bilateraalisten saatavien käyttöä lisätäkseen päättänyt laajentaa itä-tuontia ostamalla eräitä perusraaka-aineita ja -tarvikkeita erityisiin varmuusvarastoihin, Suomen Pankki myönsi näiden hankintojen rahoittamiseen valtiolle syyskuussa 5 000 milj. markan halpakorkoisen luoton. Luottoa oli valtio nostanut vuoden loppuun mennessä 4 335 milj. markkaa. Joulukuussa valtio pyysi ja sai pankilta samanlaisia ostoja varten toisen niinkään 5 000 milj. markan määräisen luoton. Luoton myöntäessään pankki edellytti, että sen vientiennakkojen tilillä olevat saatavat vastaavasti supistuvat.

Luodakseen yksinkertaisemman ja tarkoituksenmukaisemman menettelyn niiden vaihtelujen tasoittamiseksi, joita nimenomaan kuukausien vaihteissa esiintyy rahallaitosten kassantarpeessa, pankki joulukuun lopussa päätti ryhtyä tekemään rahallaitosten kanssa termiinkauppoja valtion liikkeeseen laske- man 3 000 milj. markan määräisen vuoden 1958 kassaobligatiolainan obligatioilla.

Edellä selostetut rahapoliittiset toimenpiteet merkitsivät raha- ja luottomarkkinain huomattavaa keventymistä sekä uusien investointien rahoitusmahdollisuuksien välitöntä tai myöhemmin toteutuvaa parantumista. Olennaisimmaksi rahantarjontaa lisääväksi tekijäksi muodostui kuitenkin valuuttavarannon jatkuva kasvu, vaikka osa tästä aiheutu-

neesta pankin rahanannon lisäyksestä sidottiinkin vientimaksuilla valtion tilille Suomen Pankkiin. Rahamarkkinain keventyessä rahallaitosten ottolainaus talletustileille, mikä edellisen vuoden aikana oli kehittynyt varsin heikosti, osoitti vuoden alusta lukien jatkuvaa kasvua. Tämä yleisön talletustoiminnan vilkastuminen voitiin myös katsoa ilmaukseksi luottamuksen lisääntymisestä rahan arvoon.

Vuoden varrella kävi ilmi, että tuotannon laskun ja työttömyyden syyt eivät olleet perimmältään siinä määrin riippuvia rahamarkkinoiden tilasta kuin muista tekijöistä. Työttömyyskortistoihin merkittyjen määrä nousi maaliskuun lopulla huippulukuun, yli 78 000. Kesällä työttömyys kausiluonteisesti supistui, joskaan kortistojä ei voitu kokonaan sulkea. Syksyllä työttömyys alkoi uudelleen voimakkaasti kasvaa ja nousi suuremmaksi kuin vuotta aikaisemmin. Tämä aiheutui osaltaan jatkuvasti heikoista vientimarkkinoista, mikä johti puutavaran hankintojen supistumiseen ja siten työtilaisuuksien vähenemiseen metsätoissa. Kotimarkkinateollisuudessa taas mukautuminen uusiin kannattavuus- ja kilpailuolosuhteisiin oli omansa hidastamaan tuotannon kasvua. Erityisesti rakennustoiminnassa, jonka merkitys kokonaistyöllisyydelle on varsin suuri, aktiviteetti pysyi vähäisenä, mikä oli seurausta mm. aikaisemman asuntovajauksen vähitellen tapahtuneesta supistumisesta ja pitkäaikaisten luottojen saannin vaikeudesta. Yleisesti voitiin todeta, että yritysten tulevaisuudenodotukset olivat verraten pessimistiset, mikä epäilemättä oli katsottava osittain devalvaatio-odotusten päättymisen aiheuttamaksi takaiskuksi, osittain taas laskusuhdanteen jatkumisesta johtuvaksi. Kertomusvuoden loppukuukausina oli kuitenkin havaittavissa eräitä taloudellisen aktiviteetin elpymisen merkkejä.

Valuuttapoliittiselta kannalta merkitsi jo edellä todettu valuuttavarannon kasvu ulkomaisen maksuvalmiuden huomattavaa vahvistumista. Vuoden päättyessä Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto oli 55.4 mrd markkaa, kun se edellisen vuoden päättyessä oli 33.9 mrd markkaa ja devalvaation jälkeen vuoden 1957 syyskuun puolivälissä 20.8 mrd markkaa. Valuuttavarannon kasvu johtui kuitenkin vain siitä, että tuonnin volyyymi supistui enemmän kuin viennin. Valuuttamääräiset vientihinnat olivat niinkään laske-

neet, mutta koska tuontihinnat alenivat vieläkin enemmän mm. tuonnin liberalisoinnin aiheuttaman lisääntyneen kilpailun johdosta, ulkomaankaupan vaihtosuhte silti parani. Toisaalta vapaissa valuutoissa maksettavan tuonnin osuus kasvoi sidottujen valuuttojen tarpeen vähentyessä. Vuoden alkupuoliskolla valuuttavarannon kasvu kohdistuikin yksinomaan sidottuihin valuuttoihin. Vuoden jälkipuoliskolla varannon koostumus kuitenkin melkoisesti tasaantui, niin että varannon kasvusta koko kertomusvuonna 9.5 mrd markkaa tuli vaihdettavien ja 12.0 mrd markkaa sidottujen valuuttojen osalle.

Valuuttapolitiikassaan Suomen Pankki pyrki jatkuvasti lisäämään valuuttasaatavien käyttömahdollisuuksia sekä valuuttatilanteen parantuessa niinkään lieventämään valuuttojen käytölle aikaisemmin asettamia rajoituksia.

Sen jälkeen kun useimmat Länsi-Euroopan maat joulukuun lopulla olivat päättäneet jälleen sallia ulkomaalaisten hallussa olevien valuuttojensa vapaan vaihdettavuuden, Suomen Pankki päätti joulukuun 29 päivänä osaltaan seurata tätä toimenpidettä ja lisäsi vastaavasti ulkomaalaisten täällä olevien markkasaatavien siirto- ja vaihto-oikeutta.

Pitkäaikaisten investointien lisäämiseksi ja teollisuuden ulkomaisen kilpailukyvyyn parantamiseksi Mortgage Bank of Finland Oy ryhtyi myös jo alkuvuodesta toimenpiteisiin ulkomaisten lainojen hankkimiseksi. Edellä jo mainittiin Export-Import Bankilta saatu 4 500 milj. markan laina. Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin kanssa käytiin niinkään neuvotteluja huomattavasti suuremmasta lainamäärästä. Neuvottelut eivät johtaneet ratkaisuun vielä kertomusvuoden aikana.

Yhteenveto pankin tilan kehityksestä

Pankin taseessa kertomusvuoden aikana tapahtuneiden muutosten rahapoliittista merkitystä valaisee seuraava asetelma. Se osoittaa tärkeimpien tase-erien tai -ryhmien osalta, ovatko näiden muutokset lisänneet (+) vai vähentäneet (—) keskuspankkirahan ja rediskonttausten määrää. Vientimaksut on esitetty bruttomääräisesti, joten muutos pankin nettoluotonannossa valtiolle ei sisällä vienti-

maksuvaroin tapahtunutta 8 125 milj. markan suuruista valtion vakauttamislainan lyhenystä.

	mrk mk
Valuuttavarannon kasvu	+ 21.5
Vientiennakoiden vähennys	— 5.2
Varmuusvarastoluoton käyttö	+ 4.3
Muu luotonanto valtiolle, vähennys	— 0.8
Markkamääräisten vekselien vähennys	— 4.1
Export-Import Bankin lainan käyttö	+ 2.3
Vientimaksut	— 15.5
Vientimaksulainat	+ 1.8
Arvonjärjestelytilien vähennys ...	+ 6.3
Omien varojen lisäys	— 0.5
Muut erät, nettomuutos	— 0.4
Yhteensä	+ 9.7

Rediskontattujen vekselien vähennys	+ 6.2
Pankkien shekkitilien vähennys ..	— 0.9
Liikkeessä olevien setelien lisäys ..	+ 4.4
Yhteensä	+ 9.7

Olennaisin rahamarkkinoita keventävä tekijä oli valuuttavarannon kasvu, joka asetelman mukaan oli määrältään 21.5 mrd markkaa. On kuitenkin otettava huomioon, että osa tästä kasvusta on johtunut Neuvostoliiton vanhojen vientiennakkojen vähenemisestä, kun taas varmuusvarastoluoton käyttö kulutti bilateraalisia saatavia. Rahantarjontaa lisäävästi vaikuttivat asetelmassa mainituista eristä edelleen Export-Import Bankin lainan käyttö, vientimaksulainat sekä arvonnjärjestelytilien kautta tapahtuneet toimet. Voimakkain rahantarjontaa supistanut tekijä olivat taas vientimaksut, joita vuoden aikana kertyi 15.5 mrd markkaa. Samaan suuntaan vaikutti myös diskontattujen markkamääräisten vekselien supistus, joka oli seuraus pankin luottoasiakkaiden rahoitustilanteen parantumisesta. Kokonaisuudessaan rahamarkkinoita keventävien tekijöiden vaikutus oli asetelman mukaan 9.7 mrd markkaa suurempi kuin kiristäneiden tekijöiden. Tästä pankin rahanannon nettolisäyksestä heijastui 4.4 mrd markkaa liikkeessä olevan setelistön kasvuna ja 5.3 mrd markkaa rahalaitosten keskuspankkivelan supistumisena.

Asetelmassa esitetyt vuosimuutokset eivät, sen johdosta että setelistön ja rediskonttausten kausiluonteinen kasvu kertomusvuoden lopussa oli poikkeuksellisen suuri, anna täysin oikeata kuvaa pankin toimenpiteiden vaikutuksesta rahamarkkinoihin. Todettakoon, että vuoden 1959 tammikuun kahdella ensimmäisellä viikolla setelistö aleni 6.8 mrd markkaa rahalaitosten keskuspankkivelan samaan aikaan supistuessa 14.1 mrd markkaa. Vuoden 1958 tammikuun puolivälistä vuoden 1959 tammikuun puoliväliin luettuna, joina ajankohtina vuodenvaihteen kausimuutokset jo ovat tasoittuneet, oli rahamarkkinoita keventävien tekijöiden vaikutus yhteensä 14.3 mrd markkaa kiristäneiden tekijöiden vaikutusta suurempi.

Rahamarkkinain keveneminen vaikutti osaltaan siihen, että yleisön talletustoiminta vilkastui olennaisesti. Kaikkien rahalaitosten koko ottolainaus yleisöltä kasvoi kertomusvuonna peräti 49.9 mrd markkaa, mitä vastaava lisäys edellisenä vuonna oli ollut vain 16.2 mrd markkaa. Vaikka rahalaitokset supistivatkin velkaansa Suomen Pankille, ottolainauksen kasvu teki niille mahdolliseksi laajentaa huomattavasti luotonantoa. Kaikkien rahalaitosten antolainaus, lukuun ottamatta obligaatio-sijoituksia, kasvoi vuoden aikana 37.5 mrd markkaa, kasvun oltua edellisenä vuonna vain 3.7 mrd markkaa.

Seuraavassa tarkastellaan pankin toimintaa yksityiskohtaisemmin tasevertailujen nojalla.

Valuuttakurssit ja pankin ulkomaiset suhteet

Vuoden 1955 lopusta lukien Suomen Pankki on noteerannut ns. rajoitetusti muuttuvan kurssin usealle länsivaluutalle. Tällaista muuttuvaa kurssia alettiin tammikuun 2 päivästä 1958 alkaen noteerata myös Italian liiralle. Ranskan frangin osalta lopetettiin muuttuvan kurssin noteeraaminen tammikuun 20 päivästä lukien ja kiinteäksi myyntikurssiksi määrättiin 0.7637 markkaa. Frangin devalvoinnin johdosta myyntikurssi muutettiin joulukuun 29 päivänä 0.6498 markaksi. Sen jälkeen kun useimpien Länsi-Euroopan maiden keskuspankit valuuttojen ns. ulkoisen vaihdettavuuden toteuttamisen yhteydessä luopuivat kiinteästä dollarikurssista, pankki joulukuun 29 päivänä aloitti muuttuvan kurssin noteeraamisen myös dollarin kohdalla.

Seuraavassa asetelmassa on esitetty pankin vuoden lopussa ja edellisen vuoden lopussa noteeraamat viralliset valuuttakurssit. Vain tähdellä merkityille valuutoille noteerattiin vuoden 1958 päättyessä kiinteät kurssit.

		31. 12. 57	31. 12. 58
		mk	mk
New York	1 \$	321: —	320: 40
Montreal	1 Can \$	327: —	332: 50
Lontoo	1 £	898: —	897: 50
Tukholma	100 Rkr	6 200: —	6 197: —
Oslo	100 Nkr	4 490: —	4 487: —
Kööpenhamina ..	100 Tkr	4 640: —	4 642: —
Bryssel	100 Bfr	642: —	643: —
Amsterdam	100 Hfl	8 475: —	8 478: —
Zürich	100 Sfr	7 330: —	7 440: —
Frankfurt a. M. .	100 DM	7 638: —	7 670: —
*Pariisi	100 Rfr	76: 45	64: 98
*Praha, clearing ..	100 Kč	4 463: —	4 463: —
*Lissabon	100 Esc	1 118: 50	1 118: 50
Wien	100 S	1 234: —	1 234: —
*Moskova, clearing	100 Rpl	8 035: —	8 035: —
Rooma	100 Lit	51: 25	51: 30

Muista valuuttapolitiikkaan liittyvistä kertomusvuonna suoritetuista toimenpiteistä on mainittava, että kun multilateraaliosopimus Suomen ja tärkeimpien sen kanssa kauppaa käyvien Länsi-Euroopan maiden kesken uusittiin huhtikuun 15 päivänä, pysytettiin Suomen oikeus saada rajoituksitta vaihtaa ulkomaanvaluuttaa sopimusmaasta toiseen ennallaan. Suomen liittyttyä toukokuun 9 päivänä ns. Pariisin klubiin sama vaihto-oikeus tuli koskemaan myös Suomen ja Argentiinan välisiä maksusuhteita, jotka siihen asti olivat pohjautuneet clearingjärjestelyyn.

Valuuttavarannon kasvu teki pankille mahdolliseksi helpottaa valuuttojen käytölle asetettuja rajoituksia. Maaliskuun 7 päivänä pankki lisäsi ulkomaalaisten oikeutta siirtää Suomessa saamiaan pääomatuloja ulkomaille. Heinäkuun alusta lukien annettiin kokonaan uudet ohjeet ulkomaalaisten Suomen Pankissa ja valuuttapankeissa pitämien markkatileien käytöstä, jolloin näiden saatavien siirtoja vaihto-oikeutta lisättiin. Joulukuun lopussa yllä mainitun multilateraaliosopimuksen piiriin kuuluvien ulkomaisten tilinpitäjien valuutanveroiset markkasaatavat tehtiin myös dollareihin vaihdettaviksi. Koska Suomen ja Ranskan maksusuhteet jatkuivat bilateraalisella pohjalla, tämä ei kuitenkaan koskenut Ranskan frangia.

Pankin taseeseen sisältyvien ulkomaisten tilien kehitystä valaisee seuraava asetelma.

Ulkomaiset tilit

milj. mk

	31. 12. 57	31. 12. 58	Muutos
Kulta	7 850	7 850	—
Ulkomaiset valuutat	30 579	49 708	+ 19 129
Ulkomaiset vekselit	136	871	+ 735
Ulkomaiset obligaatiot	2 775	2 213	— 562
Neuvostoliiton vanhat vientiennakot	14 731	9 535	— 5 196
Vastaavat	56 071	70 177	+ 14 106
Ulkomaiset valuuttatilit	4 569	2 178	— 2 391
Ulkomaiset markkatilit	7 901	4 643	— 3 258
Pitkäaikainen ulkomainen velka	12 284	11 370	— 914
Vastattavat	24 754	18 191	— 6 563
Ulkomainen nettosaatava	31 317	51 986	+ 20 669

Ulkomaiset valuuttasaatavat lisääntyivät vuoden aikana 19 129 milj. markkaa ulkomaisten valuuttavelkojen vähentyessä samanaikaisesti 2 391 milj. markkaa. Kun kulkassa pysyi ennallaan, pankin koko *kulta- ja valuuttavarannon* nettolisäys oli siten 21 520 milj. markkaa. Varannon kasvusta oli vaihdettavien ja siirrettävien valuuttojen osuus 9.5 mrd markkaa, kun taas sidotut valuutat lisääntyivät 12.0 mrd markkaa.

Ulkomaisten vekselien määrä lisääntyi vuoden aikana 735 milj. markkaa ulkomaisten obligaatioiden salkun puolestaan supistuessa 562 milj. markkaa. Bilateraalisiin saataviin rinnastettavat vientiennakot, jotka pankki on ennen vuotta 1958 suorittanut Neuvostoliittoon vientiä harjoittaville yrityksille, ovat olleet käytettävissä tuonnin rahoittamiseen vasta asianomaisten tavarantoimitusten tapahduttua. Kertomusvuonna nämä vanhat ennakomaksut vähenevät 5 196 milj. markkaa. Mainittakoon, että vuoden 1957 päättyessä toimeenpannun uudelleenjärjestelyn johdosta ovat vuoden 1958 aikana suoritettavat vastaanlaiset vientiennakot olleet heti käytettävissä Neuvostoliitosta tapahtuvan tuonnin maksuun.

Vastattavien puolella ulkomaisia markkatilejä vähensi Export-Import Bankin Mortgage Bank of Finland Oy:lle antama 4 500 milj. markan luotto. Kun toisaalta Yhdysvaltain ylijäämävarastoista suoritetuista ostoista kertyi uusia markkamaksuja, ulkomaisten markkatilien nettovähennys jäi 3 258 milj. markaksi. Pitkäaikaiset ulkomaiset velat, jotka käsittävät Kansainväliseltä Jälleenrakennuspankilta ennen vuotta 1956 saadut lainat,

vähenevät kuoletusten johdosta 914 milj. markkaa. Kaikkiaan pankin ulkomainen nettosaatava kasvoi näin ollen vuoden aikana 20 669 milj. markkaa.

Tässä yhteydessä on lisäksi mainittava, että Kansainväliselle Valuuttarahastolle annettujen velkakirjojen lunastamaton määrä pysyi muuttumattomana, 9 030 milj. markkana. Nämä velkakirjat ovat valtion velkaa eivätkä siten esiinny pankin vastattavina.

Suhde valtion

Pankin ja valtion väliset tilisuhteet näkyvät seuraavasta asetelmasta.

Valtion tilit

milj. mk

	31. 12. 57	31. 12. 58	Muutos
Vakauttamislaina ..	13 750	6 875	— 6 875
IMF & IBRD-vekseli	2 271	2 158	— 113
Varmuusvarastoluotto	—	4 335	+ 4 335
Vastaavat	16 021	13 368	— 2 653
Shekkitili	5 145	7 146	+ 2 001
Vientimaksutili	751	6 288	+ 5 537
Kultalaina	3 214	3 214	—
Vastattavat	9 110	16 648	+ 7 538
Valtion nettovelka ..	6 911	—3 280	—10 191

Valtio lyhensi vuoden aikana vakauttamislainaa vientimaksuvaroin 8 125 milj. markkaa ja säännönmukaisin vuotuiskuoletuksin 2 500 milj. markkaa. Toisaalta valtio vuoden alkupuolella nosti vakauttamislainasta aikaisemmin käyttämättä olleen osan, 3 750 milj. markkaa. Kokonaisuudessaan vakauttamis-

laina supistui siten 6 875 milj. markkaa. Pankin syyskuussa myöntämää varmuusvarastoluottoa valtio nosti vuoden loppuun mennessä 4 335 milj. markkaa, mikä on taseessa kirjattu „muihin saataviin”. Samaan tiliryhmään on niinkään kirjattu valtion koroton vekseli, jonka valtio on antanut Suomen Pankille sen Kansainväliselle Valuuttarahastolle (IMF) ja Kansainväliselle Jälleenrakennuspankille (IBRD) hyvittämien valtion jäsenosuuksien katteeksi. Tätä katevekseliä lyhennettiin vuoden aikana 113 milj. markkaa.

Vastattavien puolella valtion shekkitili kasvoi vuoden aikana 2 001 milj. markkaa. Valtion perimiä vientimaksuja, jotka taseessa sisältyvät kotimaisiin pitkäaikaisiin velkoihin, kertyi vuoden aikana 15 467 milj. markkaa. Tästä käytettiin valtion vakauttamislainan kuolettamiseen jo mainitut 8 125 milj. markkaa ja loppuosasta valtio myönsi vientimaksulain mukaisesti lähinnä vientiteollisuudelle halpakorkoisia lainoja, joita vuoden loppuun mennessä nostettiin 1 805 milj. markkaa.

Vuoden päättyessä vientimaksutilillä oli siten varoja 6 288 milj. markkaa. Kotimaisiin pitkäaikaisiin velkoihin on myös kirjattu valtion Neuvostoliitolta saama ja edelleen Suomen Pankille välittämä kultalaina, jonka määrä pysyi muuttumattomana.

Kokonaisuudessaan valtion tiliasema pankissa vahvistui vuoden aikana 10 191 milj. markkaa, niin että valtiolla oli vuoden lopussa 3 280 milj. markan nettosaatava, mitä vuoden alkaessa oli vastannut 6 911 milj. markan nettovelka. Jos otetaan lukuun vain valtion shekkitili sekä vakauttamislaina ja sivuutetaan vientimaksuvaroilla tapahtunut viimeksi mainitun kuoletus, voidaan todeta että valtion „normaali” kassatalous vähensi valtion nettovelkaa Suomen Pankille vain 751 milj. markkaa.

Suoranainen luotonanto ja suhde omiin asiakkaisiin

Pankin suhteita sen yksityisiin asiakkaisiin valaisee seuraava asetelma.

Yksityisten tilit

milj. mk

	31. 12. 57	31. 12. 58	Muutos
Markkamääräiset vekselit	12 909	8 823	— 4 086
Shekkitilit	619	440	— 179
Ulkomaanrahan määräiset vekselit	13 240	12 644	— 596
Muita saatavia	566	1 212	+ 646
Vastaavat	27 334	23 119	— 4 215
Muut shekkitilit	189	293	+ 104
Muita lyhytaikaisia velkoja	372	232	— 140
Vastattavat	561	525	— 36
Nettoluotonanto yrityksille	26 773	22 594	— 4 179

Diskontatut kotimaiset markkamääräiset vekselit sekä shekkitililuotot, jotka edustavat pankin luotonantoa sen omille yksityisille asiakkaille, vähenevät yhteismäärältään 4 265 milj. markkaa. Vähennys ei johdu pankin toimenpiteistä vaan siitä, että pankin asiakkaiden rahoitustilanne on vuoden aikana helpottunut, niin että ne ovat voineet vähentää vekseli- ja shekkiluottojaan käyttöönsä. Määrällisesti eniten on luottojaan supistanut vientiteollisuus. Voimalaitoksille ja kaupalle annettujen luottojen supistus on kuitenkin suhteellisesti suurin, kuten seuraavasta, diskonttoluottojen jakaantumista eri elinkeinonhaa-

rojen osalle kuvaavasta asetelmasta ilmenee. Asetelmaa laadittaessa on aikaisemmin noudatettu elinkeinonjako tarkistettu. Tiedot koskevat kunkin vuoden viimeisen päivän tilannetta.

	1956 %	1957 %	1958 %
Vientiteollisuus	70.13	57.13	64.63
Kotimarkkinateollisuus .	10.71	16.48	16.15
Voimalaitokset	9.48	12.75	9.50
Kauppa	9.68	13.64	9.72

Ulkomaanrahan määräiset vekselit, jotka ovat pankin suomalaisille yrityksille välittämien ulkomaisten lainojen katevekseliä, vä-